

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj IX.

V Ljubljani 29. veličiga travna 1856.

List 22.

Redka slovesnost v Lašičah.

Po živim spoznanju očitne potrebe je serčna želja in prizadetev častitiga gosp. Janeza Brodnika, sedanjiga fajmoštra v Lašičah na Dolenskim, in mnogo veljavnih mož in rojakov te fare že več let vedno v to bila obrnjena, da bi se namesto stare, za obilno število sedanjih 3980 duš veliko pretesne cerkve nova, prostorna, primerjena hiša Božja zidala. Ko je bilo k temu lepimu, pa težavnemu delu v denarjih in družih potrebnih rečeh že veliko priprave storjene, so se letašnje spomlad za zidanje nove cerkve tako vžgali, in tega dela tako ročno in čvrsto poprijeli, da je bil 13. t. m. veličiga travna, binkoštni torek, že vogelni ali vkladni kamen slovesno blagoslovljen in vložen.

Dosedanja stara cerkev, kakor kaže napis na nekim kamnu, je bila zidana v letu 1622; bila je s perviga podružnica Dobropoljske fare, že pred letam 1689 pa v vikarno cerkev povzdignjena. Zdaj je pa tudi ravno prav, da so zavetnik (varh, patron) Laške fare Dobropoljski fajmošter; ker vsa hvala gre častitimu gosp. Gašperju Šubelj-nu, da zidanje omenjene nove cerkve od te strani ne le nobene opovere nima, temuč še lepo pomoč in veliko podporo najde. Zidanje je prevzel verli zidarski mojster Anton Frucco od Vidma na Laškim, obris pa so naredili visokočastiti, tudi v stavbnih rečeh mnogo skušeni gosp. Vincenci Vovk, fajmošter v Šent-Rupertu, dosluženi tehant.

Lepe obrede in molitve pri blagoslovljenju vkladniga kamna in s tem sklenjene slovesnosti tistiga dneva pa nekoliko obilniši popišem našim ljubim Slovincam v poduk, pobožno podbudo in duhovno veselje.

Za omenjeni praznični dan je bil na mestu nove cerkve lep šotor z altarjem postavljen, kateri je bil umetno z ogrinjali previden, ter z zelenjem in cvetlicami ozališan. Okrog šotora so stali štirje posebno visoki in lepo olišpani mlaji, ter so že od delec veselo, redko slovesnost naznanaovali, ki se je imela ondi obhajati. Vogelni kamen je bil pripravljen, in na mestu veličiga altarja, kakor gre, lesen križ postavljen. Slovesnost toliko bolj povikšati in sveto opravilo podbudniši in častitljivi storiti, so na prijazno povabilo visokočastiti gosp. Dr. Simon Ladinig, prošt ljubljanski, sami prišli, in po posebnim dovoljenju našiga milostljiviga škofa vse opravljali v opravi z navadnimi znamenji škofa. Prišlo je iz Ljubljane tudi več družih častitljivih gospodov, med kterimi sta bila tudi dva očeta iz reda svetiga Franciška. Pričujoči so bili tudi visokočastiti gosp. tehant iz Ribnice in poprej imenovani dosluženi Metliški gospod tehant; še clo 80letni, vsiga spoštovanja vredni starček, poprej imenovani Dobropoljski gosp. fajmošter, so se potrudili, in so s svojo pričujočnostjo to veselo slovesnost povikšali. Mem teh je pa še več družih samostojnih in pomožnih duhovnih pastirjev iz vse okolice zraven bilo, pa tudi hvaložnih rojakov Laške fare. Število vse pričujoče duhovšine je bilo ravno 30, in sicer 28 duhovnov in 2 bogoslovca.

Zmed deželске gospode imenujem le slavnoznaniga, dobrotljiviga grofa Riharda Blagaj-a z grofinjo, ljudomilo gospo njegovo. Tako je tudi gosp. okrajni poglavar Jenko z družimi gospodi vradniki to slovesnost s svojo pričujočnostjo počastil; in še več družih pervakov, županov, soseskinih, veljavnih mož je zraven bilo. Ljudstva pa se je vse terlo. Okoli desete ure se je opravilo začelo, in je terpelo blizo do poldveh popoldne.

Ko se je sveto opravilo pričelo, so visokočastiti gosp. prošt naj prvo sol in vodo blagoslovili, ter pokropili mesto, kjer je križ stal; v tem so pevci peli predpev: „Postavi, gospod Jezus Kristus, na tem mestu znamenje zveličanja, in ne dopusti blizo priti angelu s šibo“. Potem pa se je na dva kraja zverstama pel 83. psalm: „Kako ljubeznjive so tvoje prebivališa, Bog vsemogočni! moja duša koperni in omedluje po hiši Gospodovi itd. Nato so prošt molili: „Gospod Bog, kteri, akoravno te nebo in zemlja ne obsežeta, se vender ponižáš svoje prebivališa na zemlji imeti, kjer se bo neprenehama klicalo tvoje ime: prosimo, obiši ta kraj in ozri se milostljivo nanj po zasluženu presvete vselej Device Marije in vsih svetnikov, ter ga po svoji milosti očisti vsiga madeža in čistiga ohrani; in kteri si želje svojiga ljubljenca Davida v delu njegoviga sina Salomona spolnil, dopolni v tem delu tudi naše želje, in beže naj od tod vse škodljive nakazni. Po Gospodu našim Jezusu Kristusu, Sinu tvojim itd. Amen“.

Nato so vkladni kamen blagoslovili, rekoč:

„Naša pomoč je v imenu Gospodovim — kteri je stvaril nebo in zemljo. Hvaljeno bodi ime Gospodovo — zdaj in vselej in vekomej. Kamen, kteriga so zidaveci zavergli — on je postal glavni vogelni kamen. Ti si Peter, (skala) — in na to skalo bom zidal svojo cerkev. Čast bodi Očetu in Sinu in svetimu Duhu — kakor je bila v začetku in zdaj in vselej, in vekomej. Amen. — Molimo. Gospod Jezus Kristus, Sin živiga Boga! kteri si pravi vsemogočni Bog, svetloba in podoba večniga Očeta in večno življenje, kteri si vogelni kamen, brez rok z gore ulomljen, in nespremenljivi vklad; vterdi ta kamen, ki se postavlja v tvojim imenu; in ti, kteri si začetek in konec, v kterim začetku je Bog Oče nekdan vse stvaril, prosimo te, bodi začetek in rast in dopolnjenje tega dela, ki se ima začeti v hvalo in čast tvojiga imena; kteri z Očetam in svetim Duham živiš in kraljuješ Bog vekomej. Amen. — Molimo. Sveti Gospod, vsemogočni Oče, večni Bog! blagoslovi ta kamen za temelj (vklad) cerkve, v čast presvete Device Marije — po Gospodu našim Jezusu Kristusu, Sinu tvojim, doskušanim vogelnim dragim, za vklad postavljenim kamnu, od kteriga pravi apostelj: Skala pa je bil Kristus; kteri s teboj in svetim Duham živi in kraljuje Bog vekomej. Amen“.

Potem so kamen pokropili z blagoslovljeno vodo, nato pa na vsaki strani vanj vrezali znamenje svetiga križa, rekoč: „V imenu Očeta in Sina in svetiga Duha. Amen“.

Za tem so molili: „Blagoslovi, o Gos-pod! to kamnato

stvar, in dodeli po klicanju tvojiga svetiga imena, de vsi, kateri s pravim namenam k zidanju te cerkve pripomorejo, telesno zdravje in dušno pomoč prejmejo. Po Kristusu Gospodu našim. Amen“.

Nato so visokocastiti prošt, povabljeni gospodje duhovni in deželski, cerkveno in srenjsko predništvo in več družih veljavniših mož svoje imena podpisali na pergamentni list, kateri je bil potlej v vogelni kamen djan. Pridjan je bil tudi poslednji list „Danice“ in „Novic“, imenik duhovnov in fara ljubljanske škofije od leta 1856 in več imenitnih denarjev in svetinj, kakor svetinja v spomin brez madeža spočete Device Marije, — od pogodbe med cesarjem v Avstrii in papežem Pijem IX., tolar v spomin poroke. K. sl.

Senj nekiga duhovna, ali blagoslov bogoľubniga dela.

(Dalje.)

Spet se spremeni prizor. V samotni sobi biva čedna divica sama, in moli. Bliza se pa nesramen mladeneč, in govori ji sladke, pa strupene besede. Ona pa ne posluša modrasa, — in se hoče unakniti, tode duri so zakljenjene. Prestraši se in rudeče diviško lice ji obledi. Moli in k Bogu zdihuje ter kliče, de hoče rajši umreti, kakor pa si večni ogenj nakopati. Peklenski najemnik hoče s silo podobo Božjo oskruniti, nedolžnost angelska pa se zoperstavlja in vse moči nateza, kliče na pomoč; ali nikdo ne dojde. Zdaj pade pred črniga rabeljna na kolena, in ga za milost, Boga pa za rešitev prosi. Na enkrat jo obdā angelj Božji s svojim škitam, in razbojnika strah preletī, ter osramoten odstopi in celo zmesan misli na svoje spreobrnjenje. Devica pa kleči in hvali dobrotniga Boga, močniga pomočnika tistim, ki v sili k njemu kličejo. Njen obraz se razjasni, in spet je rudečica njeno lice obdala. Angelj pak reče duhovniku: ti si tej divici strah Božji in sramožljivost v serec vlil, ti si jo naučil, kako naj se zapeljivcem zoperstavlja, in kje naj v nevarnosti pomoči iše. — Zdaj pelja pot k velikmu poslopju. Oba stopita noter. Tukaj zagledata trumo veselih otročičev, katerih obraz je zdravje pričal. Vesela gledata oba v te nedolžne angelee. Težko boš verjel, reče angelj duhovniku, de so to sirote, ktere ti tukaj vidiš, zakaj njim ne manjka staršev skerbi in ljubezni. Precej mu angelj migne in prestopita v drugi razdelik tega poslopja. Tukaj zagledata veliko trumo že po malo odraselih, ki so vsaki pri svojim delu pridno delali, tesali, kovali, šivali, tkali, nekteri na velikim vertu kopali itd.; drugi pa so se učili keršanskiga nauka, brati, pisati, risati, in družih dobrih reči. Povsod so bili postavljeni ogledniki, šolski bratje, de bi kateri ne postopal, kaj napeniga ne kremľjal, ali sicer ne počel, kar ni prav. V drugim poslopji bliz uniga najdeta deklīce enake starosti pri primernih opravilih in s potrebnim varstvom. Zraven je bila kapelica, kamor je vsa mladost v svoje posebne oddelke po spolu in starost hodila, tako de niso nič mogli drugi družih motiti. Ti mladosti je bilo na obrazu viditi nekaj poprej zanemarjeniga, kar je bila pa že naslednja olika močno zbrisala in pogladila. Bili so namreč tukaj v delo in lepo odrejo zbrani: Zapušeni otroci, ki so jih po ulicah pobrali, pritatvinah in drugih hudobnih delih dobili, iz solodubrali, de bi dobrih ne popačili, večkrat tudi malovrednim staršem kar proč vzeli, de bi se popolnoma ne spridili. Tako poboljšane so v rokodelstva in mnoge stanove dajali in hitro se je boljšala družinska občina, ni bilo več toľiko tatov, postopačev, požrešnikov in ostudnih nečistnikov v tistim mestu. „K tem poslopjem si ti prvi kamen položil“, reče angelj. Nad temi besedami se duhovnik vidama začudi, in nebeški angelj počne: Znano mi je, de si si lep dnar prihranil, in ga zata lepi namen odločil, ta dnar je gospod blagoslovil. Začetek je storjen, ti si temelj postavil,

in za zidanje prve kamne oskerbel. Drugo bo nasledovalo. Tvoj zgled ne bo brez prida. Nekiga blaziga moža serec si ti za ta blagi začetek že pridobil. Poslopje bo končano, prejden bo tvoje truplo deset let v tihim grobu počivalo. Telesni in duhovni sreči brezštevilnih duš bo v tem poslopji pomagano. — Tele besede so častitimu duhovniku globoko v serec segle, zakaj zvedil je, de se bo njegov nar serčniši namen, za uboge siromaške, in pa za razuzdane, zgubljene otroke tako imenovano sirotišnico, in boljšavnico vstanoviti, vender le po sreči izšel. (D. sl.)

Iz Amerike.

Misijonar Lavtičar prijatlu.

Hvaljen bodi Jezus Kristus!

Preľubi moj brat v Kristusu!

Desiravno ti še nisim posebej pisal iz Amerike, vender moja ljubezen do tebe ni jenjala, morebiti dan ne mine, de bi se tebe in drugih ljubih ne spomnil. Pač smo srečni, de nas vez Jezusove vere in ljubezni tako tesno veže, de nas nobena daljava popolnoma ločiti ne more. Vem, de prav priserčno zame moliš, in tudi drugi prijatli molijo, tudi jest za vse ljube prijatle molim, posebno pa še za sošolec, kakor so molili 40 mučenci (s spremenam številke). Viginti in stadium ingressi sumus, viginti item, Domine, corona donemur, ne una quidem huic numero desit. Dovjak je že dosegel letā venec. V naši škofii je nekaj Čehov se naselilo, namreč v okolici, kjer je gosp. Mrak, zato se je začel češkiga jezika učiti. Tudi v Saut S. Marie sim predľanskim z nekterimi govoril (nekoliko sim jih razumel), ki so šli k Gorenjimu jezeru rudo kopat. V Detroitu je oče Beránek redemtorist, Čeh; tam je zlo potreben, ker pride vseskozi več Čehov tje na potu v druge kraje, nekteri so zlo revni in bolehnī; kako dobro je zanje, de imajo precej duhovniga, ki jim zamore kaj svetovati ali pomagati. V Saut S. Marie je Jezuit, oče Janez Mennet, francoz, pa zna poljsko, ker je bil 10 let v Galicii v samostanu. Prav z veseljem se je od Slovanov in slovanskih jezikov pogovarjal. Škoda, de nisim mogel poljsko govoriti. V mestu Chicago so nekteri beli Kranjci, gosp. Mrak je predľanskim z njimi govoril. Eden ima že svojo hišo. Tudi veliko duhovnov iz Slovenskiga je v Ameriki, pa od nobeniga nič ne slišim, samo to vem, kje de so, kar v šematizmu berem. Gosp. Pire včasī kak sostavek v nemšk časnik pišejo; so zlo deleč od tukej. Gosp. Mrak je pa blizo, dvakrat me je že obiskal, po zimi se je na ledu čez jezero pripeljal v enim dnevu. V jeseni je čeln skorej se potopil, na katerim se je peljal. Ima prav težaven misijon, pa je zdrav in terden, je ravno tak, kakor ko je bil Kranjsko zapustil. Ne davno je neki duhoven, Janez M. Caffray, v škofii sv. Ludovika (St. Louis) utonil, ko se je od bolnika, kteriga je s sv. zakramenti previdil, na konji vrnil. Ko je čez most jezdil, se je konj splašil, gospod je v vodo padel, in pod led prišel, trupla se niso našli.

Ker si jezikoslovec, bi ti morebiti kaj ustregel, ko bi ti nekoliko od indijanskiga jezika povedal. Meni se prav prijetin in še precej lahak zdi, ima marsktere posebnosti in bi rekel spredke pred drugimi meni znanimi jeziki. Ni skorej nič besedi iz tujih jezikov; misijonarji so skorej vse z indijanskimi besedami zaznamovali in nove izpeljali, p. anamia molim; enamiad kdor moli, t. j. kristjan; anamiawin molitev, vera; anamieminag rožnikranec; anamietan blagoslovim; anamiawabo blagoslovljena voda; anamie-bimossevin procesia; ga-nigani-kikendang prerok; anamiawin wendjinanim, zavolj vere umorjeni, t. j. marternik; anamie-oshkinawe minih; anamiegigang nuna; kitchitwa Marie o nabikamawagan, S. Marije zavratnik, t. j. škapulir; mekateokonaie, v črnim oblečen, t. j. duhoven; Mitči mekateokonaie, škof; maiamawi niganisid kitih mekateokonaie,

nar viši škof, t. j. papež; Žaganash Anglož; Wemitigoži Francoz; kitóí Mokoman Amerikanec; kitóí agaming, Evropa; makatewilass (černo meso), t. j. zamurec; Anišinabe Indijan itd. Procej sim se že privadil kraja in ljudstva. Ko bi mogel svojo staro popačeno naturo sleči, bi ne bilo nič težkiga; tode ta najde povsod težave, pa — si Deus pro nobis, quis contra nos? (če je Bog z nami, kdo bo zoper nas?) Moli zame, piši mi, pozdravi vse moje prijatelje, ne pozabi pozdraviti Kosur-ja.

Nar starji fare na Kranjskim.

(Konec.)

Fara sv. Fabjana in Sebastjana v Kočevji je pred ko ne za mater kočevskih cerkev šteti; vendar določene letnice od nje ni najti pred l. 1509. Enaka je za Koprivnik, kjer je tudi kaj stara fara, Reka, Mozal, Osilnica so bile že pred l. 1509; Starilog je že takrat podfara bil, Kostel pa l. 1580. Fara sv. Štefana v Ribnici je močno stara; v pisnih se najde nar starji leto 1427, ko je celjski knez Herman v farni cerkvi benefici ustanovil.

Fara Matere Božje v Cerknici je morebiti nar starji v okolici cirkušičkega jezera; fajmošter Rudolfin je podpisan v listu l. 1296; patriarh Ludovik I. je to faro krog l. 1360 bistrškimu samostanu dal. Stari terg pri Ložu je bil lastna fara pred l. 1341; Oblöke so tudi med starji fare šteti, ker so že pred dve sto leti svojo podfaro v loškem potoku imele, desiravno stare letnice ni od njih zapisane.

Na Pivki je več starih far vkupej. Fara Matere Božje v Slavini je že bila pred l. 1267, ko je patriarh Gregor za ondašnjiga dekana Vandana pravdo zastran desetine razsodil. Ternova je bila že pred l. 1446, ko je prišla v oblast teržaškiga škofa, po pisanji P. Bavcerja. Hrenovica in Košana niste zmed mlajših far, desiravno je nar starji letnica od njih 1553 znana.

Fara sv. Štefana v Vipavi šteje nar starji letnico 1345, ker takrat je bila po pisanji O. Bavcerja lista cerkev zidana; popred je bila cerkvice sv. Marka za farno šteta; St. Vid je bil pa že l. 1537 podfara. Stara Idrija je bila kdaj kaplanija od Šentvidske gore na Tominskim; krog l. 1580 pa je po pisanji O. Mariana svoja fara postala.

Toliko je bilo pisatelju do zdaj mogoče starih številčk od Kranjskih far nabrati; mnogotere bi se utegnile še semtertje zakrite najti. Koliko se da z iskanjem, in sicer ne težavnim in zamudnim dobiti, od tega je ravno pričujoči sostavek lahko v spričevanje, ker se v njem skoraj od trideset far starji gotove letnice najdejo, kakor pa so bile do zdaj znane.

Opomin. Ta sostavek je bil pred več časom že spisan, pa je pozno v tisk prišel. Med tem se je dalo še veliko noviga, ali prav za prav stariga najti, kar je že v letašnji zapisnik cerkev in duhovšine ljubljanske škofije sprejeto. (Na ta zapisnik ali „Catalogus Cleri diocesis Labacensis a. MDCCCLVI“ se prederzujemo bravec duhovniga stanu posebno opomniti, ker bodo veliko v njem našli, kar jim bo zastran njih farnih cerkev prijetno vediti, in je vse iz gotovih starih virov vzeto. V drugem sostavku, kateri bo obsegel celo slovensko zemljo, se bo vse tisto dalo na znanje.

Hicinger.

Ogled po Slovenskim.

Iz Ljubljane. Iz lista g. misijonarja Pire-a, ki so ga nam prečast. fajmošter g. Slapnik dobrotno podelili, posnamemo naslednje:

Sank Rapids in Minnesota v severni Ameriki, 4. sveč. 1856. „Prečastiti gosp. fajmošter! Vaše drago pisanje od 12. grud. 1855 sim 15. pros. t. l. prejel s posebnim ve-

seljem, in zavoljo nakopičenih opravil zamorem se le dan nanj ob kratkim odgovoriti. Močno me veseli, de v lepi podbrezniški duhovnišnici zdravi in zadovoljni živite ter lepo sadje svojih ljubih drevese hvaležno uživete. Spomnite se pa tudi kterikrat mene ad aram Domini (pri altari Gospodovim). Ne poznam Vas sicer po obrazu, pa večkrat mislim na Vas, in moji ljubi Podbrezničani so mi vedno v živim spominu in globoko v sercu, ter vse serčno pozdravim. S svojimi ljubimi naselci sim zadovoljin, previdnost Božja mi jih je v tolažilo poslala v mojih starih dnech. Vsi so prav zdravi, zadovoljni, pobožni in pridni. Vse hočem prav dobro poplačati, jim v časni in večni blagor pomagati, ker velik žegen Božji je nad nas prišel. Povejte Andreju Pogačnik-u, de njega in njegovo deržino serčno pozdravim, in pristavim, de sim z njegovim sinom Janezam prav zadovoljin, in hočem zanj prav po očetovsko skerbeti. — Tudi jest sim prav zdrav in zadovoljin, obložen pa sim s tolikimi misijonskimi opravili, de ne morem vsim kaj. Zavoljo pomanjkanja duhovnov imam namreč v svoji duhovski oblasti in skerbi veči zemljo kot je vsa kranjska dežela, ter moram 2 nova indijanska, 2 francoska in 6 nemških misijonov oskerbovati, ki jih zaporedama obiskujem in opravljam. Bog mi daj skorej kaj pomočnikov. Za prihodnje poletje pa mi je toliko nemeov, francozov in ireov napovedanih, ki se imajo v lepe kraje mojiga misijonstva naseliti, de bi zamogel še 10 novih misijonov napraviti, ako bi imel dosti duhovnov. Naša škofija je neizmerno velika, pa ima le 10 duhovnov, ki bi ji 100 misijonarjev komaj zadostovalo, ker si misli zdaj velika množica zmed katoliških ljudstev v ti prelepi deželi nove domačije poiskati. Tudi je nad sto tavežent divjih Indijanov v ti škofiji.

Pišejo in pristavijo še poslednjič g. Pire, de močno želé, naj bi jim iz naše škofije kaj mladih duhovnov, njih ljubih rojakov, v pomoč prišlo.

* V zboru prednikov reda sv. O. Franciška v Rimu je 10. t. m. za generala zvoljen O. Bernardin a Montefranko, dosedanji kustos v Jeruzalemu; med generaldefinitorji pa so tudi prečast. O. Salezi Valčić, ljubljanski provincial, ki bi utegnili v Rimu ostati.

Iz Tersta, 13. vel. travna, † — 6. t. m. Včeraj o poli dvanajstih je bilo v poslopji „Mauroner“ peto letno slovesno izpraševanje v brezplačni risarski šoli, ki sta jo pred petimi leti napravila, žl. vitez P. Revoltella, za umetnosti in učenost mnogozaslužni mož, in pa gosp. Gossleth. Bila je od konca le za 30 učencov napravljena, zdaj pa se jih uči že 54. Pričujočnost visokih gostov je slovesnost tega dne močno povzdignila ter spodbudovala učence, se tudi vprihoduje marljivo učiti te umetnije, ki je na vsi strani tako močno koristna. Bili so namreč pričujoči: Denarni minister, baron žl. Bruck; poglavar kranjske kronovine, g. grof Chorinsky; tukajšnji dvorni svetovavec baron žl. Pascuttini; podestà vitez Tomasini, in množica gospodov, visokih stanov zmed deželskih, vojaških in duhovskih odredov, kakor tudi veliko gospá. G. J. Moscatto, izverstni podobar in učenik v ti napravi, je v vvodnim govoru razložil njen začetek, opomnil njene koristi, ter zahvalil dobrotnike v imenu učencov. G. Nik. Bullo, bivši učence te učilnice, zdaj pa pomočnik, je izpraševal z veliko spretnostjo učence prviga leta zastran začetka in razmere peterih arhitekturnih redov, in učenci so se prav dobro odrezovali. Ravno tako je g. Dominik Marconetti, risarski pomočnik, izpraševal znanško in djansko iz začetniga zemljemerstva, in solci iz ravno tega odreda so zadovoljili. Potem so nekateri učenci 3. leta na pamet in prostoročno risali neke olepsave (Verzierungen) po učilu g. Moscatto-ta s toliko natankostjo, de so vsi stermeli. V sklepnim govoru je vodja realne akademije, vitez J. žl. Lagnani, učence opominjal, de naj s pridnostjo lepo obnašanje sklepajo, in de naj bo sv. vera, ki je podlaga vse človeške sreče, tudi v prihodnje vselej podstava njih nadaljniga prizadevanja. Potem so bile darila razdeljene, za

ktre je bil poseben odbor sestavljen, da bi se kaka krivica ne zgodila, in predsednik pri njem je bil vitez Lugnani. Pervo darilo, 12 ces. cekinov in sreberno svetinjo, je dobil malar Beda France; drugo, 9 cekinov, dolbnik Gerlane Jakop; tretje, 6 cekinov, malar Dandra France; četrto, 5 gold., tesar Anton Bacičič; trije drugi so dobili sreberno, trije pa bakreno svetinjo. Vsi so teržacani. Obdarovanci so imeli posebno srečo, iz rok ministra, barona Brucka, svoje darila prejeti in iz njegovih ust vsak posebej kak spodbudljaj slišati.

Razgled po keršanskim svetih.

Dunaj. Procesija presv. Rešnjiga telesa se je pri naj ugodnejšem vremenu prav častljivo opravljala. Že ob 4 zjutraj je bila v cerkvi sv. Štefana prva sv. maša. O polni sedmih so prišli prečastljivi vikši pastirji, vsi visoki uradi in dvorske osebe, ob sedmih pa sam cesar z vsim prejasnim cesarskim dvoranstvom. Med zvonjenjem vsih mestnih zvonov, ktere je zemljotresno bučanje nad 300 centov težkiga zvona sv. Štefana spremljalo, je šla procesija v lepim redu. Naprej vsi cehi — njih 57, potem gojenci sirotinskih vstavov, mnih vsih moških samostanov in duhovstvo vsih dunajskih duhovnij s 37 križi in 108 banderl, zbrana občina dunajskiga mesta, vikši vojniski in deželski uradi, ravno pred Naršvetejšim pa vikši pastirji s svojim spremstvom. Dunajski kardinal vikši škof so sv. Rešnje telo nesli, in precej za njimi so šli Njih veličanstvo cesar sami v obleki polniga maršala z naj vikšimi redi olepšani, in drugi cesarski; častne straže so obhod sklepale. Ob 11. se je visokočastljiva slovesnost dokončala.

Iz Zagreba. V stanovanji katoliškiga rokodelskiga društva, z zelenim listjem in cvetjem lepo ozalisanim, so obhajali 14. t. m. v tem mestu veselo zbirališe: Adolf Kolping namreč, kteri je bil sam deset let „kalfa“ (rokodelski pomočnik), je bil prišel tudi zagrebške „detic“ obiskat. Vpričo mnogotere gospode, duhovnov, mojstrov in „detic“ jim je razložil Kolping potrebo in druge okolišine tega društva — tako, da so bili vsi ginjeni. Drago bi jim bilo pa, da bi bilo še več „meštrov“ pričujočih; „jerbo čuvši iz ustih g. Kolpinga, kako po kroju i nastojanju ovoga društva kalfa treba da bude, a kakov će iz takova kalfe postati meštar, sigurno bi u buduće više naklonosti i priznanja pokazivali napram ovom društvu, nego što to dosad biva“. Dokončala se je „ova večerna zabava hervatskim i nemačkim deklamiranjem, pëvanjem pësamah i napokon carevke“, — in g. Kolping „odlazi večeras u Maribor i Gradac, — a zatim će se kroz Beč vratit u Kolin“. (K. L.)

Ogersko. Pri sv. Križu se je 20. u. m. v katoliško cerkev vrnil protestant avgsb. spozn. Aleš Medvecky. Ravno ta dan sta bila v ostrogonski stolni cerkvi keršena juda Velles in Lancz iz Tate. (C. a. M.)

☉ Njih cesarsko veličanstvo bodo dali na mestu, kjer je bila ogerska krona najdena, na svoje lastne stroške cerkev zidati. — Bog nam ohrani serčniga, pobožniga, keršansko-katoliškiga vladarja!

Milan. Bogati rusovski grof Šuvalov je stopil v samostan Barnabitov v Monzi, kjer že nekaj časa novičuje. Svoje silno veliko premoženje je sinu in hčeri sporočil, sebi pa 42.000 frankov na leto izgovoril. Njegova hči je žena znaniga poslanca Kiselev-a. Šuvalov je neki mož visoke učenosti in kakih 50 let ima. — Ta je zapopadel nauk: „Kaj bi pomagalo človeku, ako bi ves svet pridobil, svojo dušo pa pogubil!“

V Würzburgu je velikonočni pondeljnik cela deržina prestopila iz protestanstva v katoliško cerkev, namreč: mož, žena in 4 otroci; ravno tako nek v zmešanem zakonu živeč protestansk oče in protestansko dekle.

Kolin ob Rajni. K popolni izdelavi ondotne velike cerkve bo treba še tri milijone in šest sto tavezent tolarjev.

Berolin. Po protestanskim listu (evang. kirchl. Anzeiger) je bil zmed 2353 protestanskih merličev le pri nekaj čez 50 pastor poklican, da jih je spremlil na pokopališe; tedaj biva med 44 merličev njih 43 brez petja in zvonjenja, brez pastolja pokopanih. — V kakošnim stanu da je v Berlinu protestanstvo tudi nek ondotin pridigar razodeva, ker pravi, da v srenji z dvajset tavezent dušami jih samo sedem do osem sto vsako nedeljo v cerkev hodi. (Hlas.)

V Edinburgu je pred nekaj tedni v katoliško cerkev prestopil dr. Rawes, bivši anglikansk fajmošter v Londonu.

Kitajsko. Angličan Fortune, protestant, katoliškim misijonarjem na Kitajskim med drugim to lepo pričevanje daje: „Rimsko-katoliški misijonarji delajo v spreobračanje k veri vse drugači kakor protestanti. Oni ne ostajajo le v mejskih pristaniših tega cesarstva (kakor protestanti), . . . temuč gredo v notranjo zemljo in se raztrosijo po vsi deželi. . . . Od svoje žlahte, prijatlov in domu ne sliši nikoli nobeden več. . . . Viditi je, da oni imajo mnogo tiste serčnosti in navdihnjenja, kakoršno so imeli prvi oznanovavci vere kristjanske, ko so bili od svojiga Božjiga učenika po svetu poslani, vse nevernike učiti, in Boga bolj poslušat ko ljudi“. . . . Res lepo pričanje za katoličanstvo iz nasprotnikovih ust.

☉ Temne evropejske ječe so kraljeve dvorane proti strašni lukni, v kteri je mogel neki misijonar Jacquemin (Žakmënj), na Kitajskim pol leta prebiti. Misli si majhin štirvogelnik 5—9 štirjaških čevljev velik in v njem 5—9 jetnikov, bolj ali manj garjevih in polnih merčesov, okužen zrak, od kodar ne more človek nikoli na prosto stopiti, da bi čiste sape dobil; in imel boš zapopadek od grozniga terpljenja, ki ga je misijonar preстал. Ko je bil izpušen, so mu noge odpovedale. Zdaj se zdravi in uterjuje za novo terpljenje.

Dvajni večer.

Omolčne log in trudi dan umira,
Ozre se še na žalostno dolino,
Ki v nji zagledam drago domovino,
Oglašah rahlo se boječna lira.

Lej, trop škerlati se oblakov zbira,
Gorá obškaklja motično višino,
Kar kine solnee zdaj v morjá globino,
Ne gledat polja večniga prepira.

Ponosno misli, sestre dobe cveta!
In truma vas prederznih nád objeta!
Tud men' ne bo se zmir vaš raj odpiral;

Tud mene bode smertna noč objela,
Na grobu oznanila rožna vela,
Da tihi pevci ne bo več strun prebiral. — ek.

Duhovske zadeve.

V ljubljanski škofii. Gosp. Jan. Kopecki, št. Viški fajmošter pri Žatičini, je 23. t. m. za jetiko umrl. R. I. P.!

Šent-Viška fara je tedaj izpraznjena, prošnje za njo do vis. c. k. kranjske vladije se v 6 tednih od 26. t. m. v ljubljanski knežje-škofijski pisarnici oddajajo.

V goriški nadškofii: Gosp. Leonard Sion, Rutarški kaplan, je imenovan fajmošter v Fari; gosp. Štefan Goriup, oskerbnik v Višku, je postal ondušnji kaplan.

No 844/165.

Vn die Schuldistriktsaufsicht.

Die mit dem hierämtlichen Berichte der hohen k. k. Landesregierung verlegte summarische Uebersicht der hierländigen katholischen Volksschulen im Schuljahre 1855 weist bei 132 direktionsmäßigen Volksschulen nur 108 weltliche Ortschulenaufseher aus. Zur Erzielung einer erspriesslichen allseitigen Ueberwachung der vorschriftsmäßig eingerichteten Volksschulen wurde darnach das Konsistorium mit dem hohen Landesregierungs-Erlasse vom 27. April v. J. J. 7035 eingeladen, die geistlichen Schulvorstände aufzufordern, dort wo noch keine weltlichen Schulaufseher bestehen, im Einvernehmen mit den Gemeindevorstehern hierzu geeignete Männer bei dem betreffenden k. k. Bezirksamte in Vorschlag zu bringen.

Hievon wird die Schuldistriktsaufsicht zur eigenen Benehmungswissenschaft und zur weiteren Verständigung der dortbezirkigen geistlichen Vorstände direktionsmäßiger Volksschulen mit dem Besatze anmit in die Kenntniß gesetzt, daß auch die bestehenden aber um die Schule sich wenig kümmernden, daher in der Schulzustandstabelle mit unthätig bezeichneten weltlichen Ortschulenaufseher auf eine kluge und schonende Weise zum Niederlegen dieses Ehrenamtes zu bewegen, und an deren Stelle dienliche Männer in Vorschlag zu bringen wären.

Zur einflussreicheren Ueberwachung und Einwirkung auf die bereits aktiven oder besagter Maßen erst zu bestellenden Ortschulenaufseher, folgt zum eigenen Gebrauche und zur Mittheilung an die betreffenden geistlichen Schulvorstände auch eine Abschrift der diesbezüglichen Anweisungsinstruktion hier mit.

Gleichzeitig fand auch die hohe k. k. Landesregierung die hierortige in Betreff der Noth- und Filialschulen erstattete, mit dem obgedachten Hauptberichte in einiger Wechselbeziehung stehende Aeußerung und zwar nachstehend zu erledigen.

Nach dieser Aeußerung haben sich die meisten Schuldistriktsaufseher dahin ausgesprochen, daß die mit dem hohen Landesregierungs-Erlasse vom 6. September v. J. J. 15072 laut hierortiger Currende vom 10. October v. J. J. 2116 314 angeregte Errichtung von derlei Filialschulen gegenwärtig hauptsächlich aus dem Grunde nicht ausführbar erweise, weil es an Individuen fehlt, die einen solchen Unterricht zu erteilen auch nur halbwegs befähigt wären; daß vorerst auf die Aktivierung von ordentlichen Schulen, in Orten, wo sie geistlich bestehen sollen, zu dringen, die Besorgung von Nothschulen aber vorläufig wohl nur dem Eifer der Geistlichkeit zu überlassen wäre. Indem bei diesem Sachverhalte die Landesregierung die Ausführung des obgedachten Projektes einer späteren Zeit vorbehalten muß, erweist es sich notwendig, daß um so entschiedener die baldige Errichtung von förmlichen Schulen, an Orten, wo sie besonders Noth thun, angestrebt werde. Es erging daher gleichzeitig an die betreffenden Bezirksämter die Weisung wegen Errichtung von neuen Volksschulen und zwar in dem dortigen Schuldistrikte an den Seelsorgerstationen ohne Verzug die geeigneten Verhandlungen einzuleiten.

Dieses wird der Schuldistriktsaufsicht zu dem Ende hiemit bekannt gegeben, daß sowohl dieselbe als auch die hievon zu verständigenden betreffenden Ortsseelsorger jeden möglichen Einfluß üben möchten, damit die eingeleiteten Verhandlungen mit Erfolg werden durchgeführt werden.

Endlich wurde das Konsistorium mit dem Eingangs gedachten Landesregierungs-Erlasse auch eingeladen, auf die Kuraten solcher Orte, wo sich noch keine ordentlichen Schulen befinden, eindringlichst einzuwirken, daß sie sich auch fernerhin der Haltung von Nothschulen mit jenem schulfreundlichen Eifer widmen, welcher den Klerus dieser Diözese so vortheilhaft auszeichnet.

Indem das Konsistorium diese hohe so ehrenvolle Anerkennung nebst seinem eigenen Wohlgefallen auch dem gesammten dortbezirkigen Klerus mitgetheilt wissen will, bezt es das zuversichtliche Vertrauen zu demselben, daß derselbe beim Abgange einer ordentlichen Schule oder wenn solche dem zu großen Bedürfnisse nicht genügen kann, sich thätigst angelegen sein lassen und auf Mittel sinnen werde, damit auch die etwa zu weit entfernte Jugend, welche an dem im Kuratore ertheilten Unterrichte kaum Theil nehmen kann, wenn auch durch nur halbwegs geeignete Individuen doch in dem einfachen Lesen unterrichtet werde.

Kürstlichbischöfliches Konsistorium Laibach den 19. Mai 1856.

Instruktion für Ortschulenaufseher.

Da der Ortschulenaufseher im Namen der Gemeinde die Aufsicht über die Schule zu führen hat, so werden ihm folgende Vorschriften gegeben.

1. Vezigt ihm die fleißige Verreibung des ordentlichen Schulbesuches ob. Zu dem Ende soll er

a) jährlich in den Herbstferien mit dem Schullehrer das Verzeichniß der schulfähigen Kinder aufnehmen und es durch seine Unterschrift bestätigen;

b) öfter, wenigstens alle 14 Tage einmal die Schule besuchen, und in dem Fleißkataloge nachsehen, ob alle Kinder gegenwärtig sind. Wenn einige abwesend wären, soll er die Ursachen ihres Ausbleibens nachforschen, die Eltern zum fleißigen Schicken derselben in die Schule mit freundlichem Zusprechen ermuntern und wenn dieses ohne Erfolg bliebe sie mit Vorwissen des Ortsseelsorgers dem Gemeindevorstande anzeigen;

c) soll er die monatlichen oder vierteljährigen Extracte der Ausgebliebenen mit Gewissenhaftigkeit unterfertigen, bei der Untersuchung, welche der Gemeindevorstand hierüber pflegen wird, unparteiisch nur dann zur Nachsicht der Strafe einrathen, wenn er gewiß weiß, daß gültige Ursachen des Ausbleibens vorhanden waren.

2. Ihm liegt ob, zu sorgen, daß der Unterricht fleißig erteilt, und die Jugend dabei vorschriftsmäßig behandelt werde; daher soll er

a) bei seinem öfteren Nachsehen in der Schule zu beobachten trachten, ob der Schullehrer und der Unterlehrer während der Lehrstunden ununterbrochen gegenwärtig sind, ob sie den Unterricht nicht zu spät anfangen oder zu früh endigen;

b) ferner soll er Acht haben, ob der Lehrer nicht während der Schulzeit die Kinder zum Läuten der Glocken oder zur Verrichtung häuslicher oder anderer Geschäfte von der Schule wegschicke, ob er mit den Kindern freundlich nach Vorschrift umgehe, auf die Stille und Aufmerksamkeit der Kinder sehe, die Fehlenden nicht mit verbotenen Strafen züchtige, das Schulzimmer und die Schulgeräthschaften reinlich halte, selbst reinlich und ordentlich gekleidet erscheine.

Bemerkt er in diesen Punkten einen Fehler, so wird er alsogleich dem Ortsseelsorger davon Nachricht geben. Sollte der Ortschulaußseher wider Vermuthen bemerken, daß der Religionsunterricht nicht fleißig genug erteilt werde, oder daß der Katechet die Kinder dabei nicht gut behandle, so hat er davon den Schuldistriktsaufseher zu benachrichtigen.

3. Ihm liegt ob, auch über die Sitten der Kinder mit dem Ortsseelsorger und dem Schullehrer zu wachen. Darum soll er

a) Acht haben, daß die Kinder zum Gottesdienste fleißig und ordentlich kommen. In der Kirche, wo der Schullehrer theils auf dem Chore, theils in der Sakristei beschäftigt ist, soll er auf das sittsame Betragen derselben aufmerksam sein, und mit vernünftigen Mitteln Zucht und Ordnung unter ihnen erhalten.

b) Das unordentliche Betragen der Kinder auf Gassen und öffentlichen Plätzen soll er abstellen.

4. Ihm steht zu, auf die richtige Einlangung der Gebühren des Schullehrers Bedacht zu sein. In dieser Hinsicht hat er:

a) bei der jährlich zu Anfang des Schuljahres von dem Ortsseelsorger und dem Gemeindevorstande vorzunehmenden Bestimmungen derjenigen Kinder, welche Armuthswegen unentgeltlich unterrichtet werden sollen, gegenwärtig zu sein, und darauf mit Gewissenhaftigkeit zu sehen, daß die Zahl solcher Kinder nicht unbillig zum Nachtheile des Lehrers oder des Fonds, in den das Schulgeld fließt, vergrößert werde, sondern nur diejenigen des unentgeltlichen Unterrichtes theilhaftig werden, deren Eltern nach den §§. 181 und 182 der polit. Schulverfassung von der Entrichtung des Schulgeldes befreit sind.

b) Er hat zu wachen, daß das Holz zur Schulbeheizung oder der dafür bedingene Geldbetrag zur rechten Zeit verabfolgt werde.

c) Er hat mitzuwirken, daß die Gebühren des Schullehrers ordentlich in der gehörigen Menge und Gure eingebracht und ihm übergeben werden. Merkt er hierin eine Verkürzung, so soll er den Gemeindegliedern durch freundliches Zureden die Ungerechtigkeit vorhalten, welche sie durch Verkürzung des Brotes an einem Manne begehen, der ihre Kinder lehrt, eben so soll sich derselbe bemühen, durch gütliche Ausgleichungen zu beizulegenden Streitigkeiten vorzubeugen und die etwa entstandenen beizulegen.

5. Ihm liegt ob, auf den guten Stand des Schulgebäudes und der Schulgeräthschaften zu sehen, und auf die hieran entdeckten Mängel den Ortsseelsorger aufmerksam zu machen, bei angeordneten Bauführungen oder Reparaturen zu beobachten, ob dieselben der höheren Anordnung gemäß, so schnell als möglich ins Werk gesetzt werden und die Abweichungen, die Saumlässigkeit oder die gänzliche Unterlassung dem Ortsseelsorger anzuzeigen.

6. Bei der Visitation des Schuldistriktsaufsehers hat er unausbleiblich gegenwärtig zu sein und was er Fehlerhaftes oder Lobenswerthes unter der Zeit bemerkt hat, aufrichtig, jedoch in dem Falle, wenn es Fehler des Lehrers betrifft, nicht in Gegenwart der Kinder, dem Schuldistriktsaufseher zu offenbaren.

7. Wo ein eigener Schulfond besteht, hat der Ortschulaußseher die über die Verwaltung desselben jährlich anzunehmenden Rechnungen einzusehen und mitzuunterfertigen.

8. Der Ortschulaußseher hat, kraft des im Namen der Gemeinde auszuübenden Aufsichtsamtes in Schulangelegenheiten bei der Gemeindevorstellung unmittelbar nach dem Gemeindevorstande d. i. nach dem Bürgermeister und nach den Gemeinderäthen Sitz und Stimme.

Verichtigungen in dem Beiblatt Nr. 4 zur Zgod. Danica.

- Seite 1 in der Uebersichtstabelle soll Vormittags dem Nachmittags voranstehen.
.. 2. Seite 2 ist zu lesen: Besuche statt Besuche, so auch in §§. 7. 21. 22 und 23.
.. 2. 2 Seite 2 ist zu lesen: Schulgebens statt Schuljahres
.. 3. 9-24 ist zu lesen: desselben statt derselben.
.. 3. 37 sub e ist zu lesen: oder statt und.